

Nr 34.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. i förordningen den 28 maj 1926 (nr 161) om fördelning av automobilskattemedel; given Stockholms slott den 1 februari 1929.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. i förordningen den 28 maj 1926 (nr 161) om fördelning av automobilskattemedel.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Th. Borell.

Förslag
till
Förordning
om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. i förordningen den 28 maj 1926 (nr 161)
om fördelning av automobilskattemedel.

Härigenom förordnas, att 3 § 1 mom. i förordningen den 28 maj 1926 om fördelning av automobilskattemedel skall i nedan angivna del hava följande ändrade lydelse:

3 §.

1 mom. Av landsbygdens andel av skattemedlen fördelas åttiofem procent på följande sätt:

a) Till väghållningsdistrikt, vars samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan, utgår bidrag med trettio procent av distriktets verkliga kostnad för vägunderhåll och vinterväghållning under nästföregående kalenderår, dock allenast därest vägunderhållet hela det året ålegat vägkassan; och skall därvid i nämnda kostnad jämväl inbegripas all förvaltningskostnad, som icke uppenbarligen avser byggande av väg.

Till grund — — — förklaras förverkad.

b) Vad av — — — särskilda län.

Denna förordning skall träda i tillämpning vid fördelning av de under budgetåret 1929/1930 inflytna automobilskattemedel.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 1 februari 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Borell, fråga om viss ändring i förordningen den 28 maj 1926 (nr 161) om fördelning av automobilskattemedel samt anför:

Till det vid innevarande års statsverksproposition, sjätte huvudtiteln, fogade statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden har jag under punkt 16 anfört, att med hänsyn till den kraftiga stegringen av automobilskattemedlen samt angelägenheten av att bringa de väghållningsskyldiga skäligen lättnad det syntes befogat och möjligt att höja det enligt förordningen om fördelning av automobilskattemedel utgående bidraget till vägunderhåll och vinterväghållning från vid sistlidna riksdag beslutade 25 procent till 30 procent av verkliga kostnaden.

Jag anhåller nu att få till närmare behandling upptaga denna fråga.

Inledningsvis torde få erinras, att av de medel, som inflyta genom automobilskatten, gummiringsskatten och bensinskatten, tillfalla — sedan därmed bestritts hälften av de enligt gällande lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet utgående statsbidragen till vägunderhåll och vinterväghållning — 20 procent rikets städer för att användas för deras gatu- och väghållning samt 80 procent landsbygden för att användas företrädesvis till förbättring och underhåll av för den allmänna samfärdseln särskilt betydelsefulla vägar och broar. Inom vardera av dessa grupper avsättes viss andel, att i utjämningsyfte fördelas mellan städerna och länen på sätt Konungen förordnar. Landsbygdens utjämningsandel utgör 15 procent av dess andel i automobilskattemedlen. Nu ifrågavarande väghållningsbidrag utgår från återstående 85 procent av landsbygdens andel, vilka, sedan nämnda bidrag frånräknats, uppdelas på de särskilda länen i förhållande till de belopp, som influtit i automobilskatt från respektive läns landsbygd (Kalmar läns landsbygdsområden betraktas såsom särskilda län).

Vid 1925 års riksdag väcktes i båda kamrarna lika lydande motioner (I: 34 och II: 43) i syfte att av den andel av automobilskattemedlen, som tillkomme landsbygden, erforderligt belopp skulle ställas till förfogande för att beträffande de väghållningsdistrikt inom landet, där samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan, användas för tilldelning av ett ytterligare väghållningsbidrag å 15 procent utöver det ordinarie bidrag av 30 procent, som utginge enligt gällande väglag. Härtill skulle komma ett ytterligare tilläggsbidrag att utgå efter vissa angivna grunder till sådana särskilt betungade väghållningsdistrikt, vilkas samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan.

I skrivelse nr 6 A, punkt 12, förklarade riksdagen efter en ingående motivering av sin ståndpunkt i frågan, att riksdagen funne vissa billighetsskäl tala för ifrågavarande motionsvis framförda förslag och jämväl hyste den uppfattningen, att detsamma med vissa — på grundval av verkställda nödiga utredningar — vidtagna modifikationer skulle kunna innebära en godtagbar grund för åstadkommande av en bättre fördelning och utjämning av automobilskattemedlen. Med hänsyn till vissa anförda omständigheter ansåg dock riksdagen motionerna icke då böra påkalla någon särskild åtgärd från riksdagens sida, men förklarade sig riksdagen vilja framhålla angelägenheten av att vid skeende fördelningar av automobilskattemedel tillbörligen beaktades de väghållningsskyldigas krav att erhålla en rättvis lättnad i en genom automobiltrafikens tillväxt betydligt ökad väghållningsböroda.

Efter det väg- och vattenbyggnadsstyrelsen av Kungl. Maj:t anbefallts att verkställa utredning i frågan samt styrelsen och särskilt tillkallade sakkunniga den 14 november 1925 därutinnan avgivit betänkande med förslag, avlät Kungl. Maj:t till 1926 års riksdag på grundval härav proposition i ämnet (nr 170). Härvid föreslogs, att till väghållningsdistrikt, som medelst vägkassan övertagit underhållet, skulle utan föregående ansökan utgå av automobilskattemedel ett bidrag motsvarande 10 procent av distriktets verkliga kostnader för vägunderhåll, vinterväghållning och förvaltning, som ej avsåge byggande av väg, att bidraget skulle utgå av den efter utjämningsandelens avsättande förefintliga återstoden av landsbygdens andel i automobilskattemedlen, innan sagda återstod fördelades på länsfonder, samt att storleken av utjämningsandelen skulle nedsättas från 20 till 15 procent av landsbygdens andel av skattemedlen. Propositionen vann riksdagens bifall och ny förordning om fördelning av automobilskattemedel utfärdades den 28 maj 1926. Stadgande om det direkta väghållningsbidraget till vägdistriktet intogs under 3 § 1 mom. a) av förordningen.

I en till 1927 års riksdag avlaten proposition (nr 175) föreslog Kungl. Maj:t bland annat att, för tillmötesgående av de gång efter annan framförda kraven på ytterligare lindring i underhållstungan och med hänsyn till ökningen av automobilskattemedlen, det direkta från nämnda medel utgående väghållningsbidraget skulle höjas från av 1926 års riksdag beslutade 10 procent till 15 procent av kostnaden. I skrivelse nr 311 förklarade riksdagen

— under erinran om de förslag, som motionsvis framkommit rörande ytterligare höjning av bidraget utöver av Kungl. Maj:t föreslagna 15 procent — att med hänsyn till den stora börda, som vägunderhållet för närvarande utgjorde för de väghållningsskyldiga, enligt riksdagens mening goda skäl föreläge för en dylik ytterligare höjning. För att emellertid icke i alltför hög grad inkräkta på de övriga ändamål — vägförbättringar m. m. — som automobilskattemedlen avsåge att tillgodose, hade riksdagen ansett sig böra stanna vid en höjning till 20 procent.

Vid 1928 års riksdag väcktes i båda kamrarna likalydande motioner (I: 147 och II: 221) samt därjämte i andra kammaren en motion (II: 58), däri hemställdes, att förevarande väghållningsbidrag skulle bestämmas till trettiofem procent av den verkliga kostnaden. Riksdagen anmälde i skrivelse nr 110, att riksdagen beslutat sådan ändring av förordningen om fördelning av automobilskattemedel, att det direkta från nämnda medel utgående bidraget skulle höjas till tjugufem procent av väghållningsdistriktets verkliga kostnad, samt att denna ändrade bestämmelse skulle träda i tillämpning vid fördelning av de under budgetåret 1928/1929 influtna automobilskattemedel. Dessa ändrade bestämmelser återfinnas i förordningen den 27 april 1928 (nr 141) om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. i förenämnda förordning den 28 maj 1926.

Fördelningen av de under budgetåret 1927/1928 influtna automobilskattemedlen åskådliggöres av följande sammanställning:

1927—1928 års automobilskattemedel.

33,104,081.97 kr.

Till vägunderhåll m. m. enligt 60 § väglagen 4,623,875.52 kr.	Till lantbruksstyrelsen (restitution av bensinskatt) 48,393.49 kr.	Återstod att fördelas mellan städer och landsbygd 28,431,812.96 kr.
Städernas totala andel (20 %) 5,686,362.60 kr.	Landsbygdens totala andel (80 %) 22,745,450.36 kr.	
Utjämningsandelen (15 %) 3,411,817.55 kr.		Återstående andel (85 %) 19,333,632.81 kr.
Vägdistriktens direkta väghållningsbidrag (20 % å verklig kostnad) 5,105,133.04 kr.		Länens ordinarie andelar 14,228,499.77 kr.

Huru det för väghållningsdistriktens bidrag till vägunderhåll och vinterväghållning avsatta beloppet, 5,105,133.04 kronor, fördela sig å de särskilda länen framgår av följande tabell, därvid till jämförelse meddelas länen ordinarie andelar i skattemedlen:

L ä n	Vägdistrikt direkta väghållnings- bidrag kr.	Länets ordinarie andel kr.	L ä n	Vägdistrikt direkta väghållnings- bidrag kr.	Länets ordinarie andel kr.
Stockholms län	240,500 10	959,182 31	Göteb.o.Bohuslän	168,721 42	357,695 17
Uppsala »	154,761 09	423,426 18	Älvsborgs »	255,026 17	701,906 63
Södermanlands »	214,795 81	581,099 08	Skaraborgs »	101,264 89	642,515 03
Östergötlands »	177,555 66	732,614 65	Värmlands »	381,600 95	847,764 87
Jönköpings »	63,951 44	477,434 40	Örebro »	163,959 14	717,698 79
Kronobergs »	159,665 25	402,831 30	Västmanlands »	58,345 96	486,273 23
Kalmar (norra) »	46,003 46	265,937 26	Kopparbergs »	335,205 71	976,556 89
Kalmar (södra) »	78,725 18	297,292 69	Gävleborgs »	292,529 95	820,227 03
Gotlands »	39,732 36	150,290 15	Västernorrlands »	348,356 28	656,581 67
Blekinge »	72,566 73	200,366 32	Jämtlands »	235,439 79	379,320 30
Kristianstads »	405,222 99	887,141 43	Västerbottens »	325,353 04	376,548 88
Malmöhus »	439,216 26	1,226,526 99	Norrbottnens »	285,158 74	338,116 53
Hallands »	61,454 67	323,151 99	Summa kronor	5,105,133 04	14,228,499 77

Av landsbygdens utjämningsandel må jämlikt förut nämnda förordning den 28 maj 1926 om fördelning av automobilskattemedel enligt dess nuvarande lydelse ett belopp, motsvarande högst en halv procent av landsbygdens totala andel av skattemedlen — för budgetåret 1927/1928 utgörande omkring 114,000 kronor — enligt Konungens förordnande användas till understödjande av sådana forsknings- och undersökningsarbeten, som anses i synnerlig grad befämja ett ändamålsenligt användande av ifrågakvarande skattemedel, och återstoden fördelas, såsom tidigare nämnts, mellan länen på sätt Kungl. Maj:tt förordnar. Av landsbygdens totala andel i ovannämnda under budgetåret 1927/1928 infutna skattemedel komma sålunda i avrundat tal 17,5 miljoner kronor att i form av ordinarie andelar och utjämningsandelar tillföras länsfonderna. Jämlikt § 4 i kungörelsen den 22 oktober 1927 med närmare bestämmelser angående fördelningen av automobilskattemedel utgår härav, förutom ersättning till vägsakkunniga hos länsstyrelserna, bidrag dels till förbättring av för automobiltrafiken särskilt viktiga vägar och broar, dels ock till underhåll av sådana av vederbörande vägkassa underhållna vägar och broar, vilkas underhåll på grund av automobiltrafik i synnerlig grad försvåras — däri inbegripes även bidrag till arbetsmaskiner för vägunderhållet m. m. — ävensom till sådan vinterväghållning, som är till särskilt gagn för automobiltrafiken. Till vilket belopp sistnämnda särskilda bidrag till vägunderhåll, arbetsmaskiner och vinterväghållning komma att uppgå, är ej känt, enär länsfondernas medel ännu så länge i stor omfattning stå ofördelade, men torde bidraget förslagsvis kunna uppskattas till högst 2 miljoner kronor. Till rena vägförbättringsarbeten skulle därför av de under budgetåret 1927/1928 infutna automobilskattemedlen återstå omkring 15,5 miljoner kronor. Av budgetårets medel tillgodokomma följaktligen ungefär

11,7 miljoner kronor vägunderhållet och vinterväghållningen å länens landsbygd.

I förslaget till riksstat för budgetåret 1929/1930 har å inkomstsidan under titeln automobilskattemedel uppförts ett belopp av 42,000,000 kronor. Till det statsverkspropositionen, sjätte huvudtiteln, bifogade statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden har jag under punkt 18 anført, att enligt uppgift från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen 1927 års kostnad för vägunderhåll och vinterväghållning utgjorde ungefär 34,110,000 kronor, och att en viss ökning av berörda kostnader torde hava ägt rum under år 1928, särskilt som från och med den 1 januari 1928 vägar med en uppskattad underhållskostnad av omkring 2,440,000 kronor lära övertagits till underhåll medelst vägkassan, så att statsbidrag för år 1929 komme att beräknas å verkliga kostnaden för dessa vägars underhåll. Ifrågakommande kostnadssumma för år 1928 har därför av mig ansetts kunna skäligen beräknas till 36,000,000 kronor.

Därest riksdagen finner skäl bifalla Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag, att det ordinarie förslagsanslaget till ytterligare bidrag till vägunderhållet på landet m. m., att direkt utgå av automobilskattemedel, skall upptagas med ett belopp av 5,400,000 kronor, samt under förutsättning, att det jämlikt förordningen om fördelning av automobilskattemedel till väghållningsdistrikten direkt utgående väghållningsbidraget i enlighet med av mig nu framfört förslag höjes från 25 till 30 procent, skulle de för budgetåret 1929/1930 beräknade automobilskattemedlen komma att approximativt fördelas på sätt åskådliggöres av efterföljande sammanställning:

1929—1930 års automobilskattemedel.

42,000,000 kr.

Till vägunderhåll m. m. enligt 60 § väglagen 5,400,000 kr.	Återstod att fördelas mellan städer och landsbygd 36,600,000 kr.
Städernas totala andel (20 %) 7,320,000 kr.	Landsbygdens totala andel (80 %) 29,280,000 kr.
Utjämningsandelen (15 %) 4,392,000 kr.	Återstående andel (85 %) 24,888,000 kr.
	Väghållningsbidrag (30 % å verklig kostnad) 10,800,000 kr.
	Länens ordinarie andelar 14,088,000 kr.

De medel, som skola tillgodokomma de särskilda länsfonderna att användas för i § 4 av förutnämnda kungörelse den 22 oktober 1927 angivna ändamål, uppgå efter avsättning av medel till forskningsarbeten m. m. i runt tal till 18,3 miljoner kronor. Därest samma belopp, som ovan beräknats, antages utgå till vägunderhåll m. m., nämligen 2 miljoner kronor, återstå ungefär 16,3 miljoner kronor till rena vägförbättringsarbeten. Av de beräknade automobilskattemedlen för budgetåret 1929/1930 kunna sålunda icke mindre än 18,2 miljoner kronor beräknas komma att tagas i anspråk såsom bidrag till vägunderhåll m. m., därest förevarande förslag om förhöjd bidragsprocent vinner riksdagens bifall, mot endast ungefär

11,7 miljoner kronor av de under budgetåret 1927/1928 influtna automobilskattemedel. Ökningen utgör alltså 6,5 miljoner kronor. Motsvarande ökning av de för förbättringsarbeten disponibla beloppen uppgår till endast omkring 800,000 kronor.

Uppenbarligen är det av vikt, att automobilskattemedlen i tillräcklig utsträckning komma till användning för åtgärder till vägväsendets höjande genom förbättring och förstärkning av de befintliga vägarna. Genom sådana åtgärder, som höja vägarnas standard, nedbringas nämligen underhållskostnaderna, underlättas vinterväghållningen, minskas fordonsslitningen och driftkostnaderna samt ökas trafiksäkerheten till nytta såväl för vägdistriktet själva som för trafiken. Å andra sidan bör icke förbises, att även det förbättrade underhållet och vinterväghållningen å vägarna är av den största betydelse för trafiken genom härav minskade slitnings- och driftkostnader, samt att av automobiltrafiken förorsakad ökad vägslitning föranlett ökning i underhållstungan för de väghållningsskyldige. Det bör även framhållas, att vägdistriktet inför de stegrade kraven från automobiltrafikens sida på förbättrad väghållning nedlagt ett framgångsrikt arbete på genomförande av en rationell väghållning, möjliggjord bland annat genom distriktets övertagande i stor utsträckning av underhållet och vinterväghållningen, samt att distriktet beredvilligt påtagit sig den härav föranledda utgiftsökningen.

Med hänsyn till den avsevärda stegringen av automobilskattemedlen synes under dessa förhållanden skäl föreligga att tillmötesgå de vid senaste och även årets riksdag framförda önskemålen om ytterligare lindring i väghållningsbördan så till vida, att det direkta från landsbygdens andel av automobilskattemedlen utgående väghållningsbidraget nu höjes från 25 till 30 procent av verkliga kostnaden för vägunderhåll och vinterväghållning samt förvaltning. Höjningen, som förutsätter ändring i 3 § 1 mom. a) i förordningen om fördelning av automobilskattemedel, torde böra träda i tillämpning vid fördelning av de under budgetåret 1929/1930 influtna automobilskattemedel.

Med hänsyn till vikten av att, såsom jag framhållit, erforderliga åtgärder vidtagas för vägarnas förbättring och förstärkning torde man icke böra genom ytterligare begränsning av bidragsmedlen föranleda, att dessa arbeten måste eftersättas, så mycket mindre som det visat sig alltmer av behovet påkallat att öka bidragsprocenten till förbättringsarbeten utöver två tredjedelar av den beräknade kostnaden i syfte att lätta vägdistriktets börda och underhjälpa genomförandet av relativt dyrbara men för automobiltrafiken viktiga företag. Därest riksdagen ej har något att därutinnan erinra, har jag också för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t sådan ändring av stadgandena i ämnet, att bidragsprocenten till förbättringsarbeten bestämmes till högst tre fjärdedelar av den beräknade kostnaden, där Kungl. Maj:t ej på grund av särskilda skäl finner högre bidrag böra beviljas.

Departementschefen uppläser härefter upprättat förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. i förordningen den 28 maj 1926 (nr 161) om

fördelning av automobilskattemedel samt hemställer, att samma förslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.